

DISZNÓVÁGÁS

HAJNALI PÖRKÖLÉS

A rosszmájú kanizsaiak mesélik a következőket: Disznóvágásra készülődött a tóthfalusi gazda, ezért hát meghívta a sógort meg a két komáját böllérkedni. Érkeztek is azok másnap még hajnal előtt, ki subában, ki ködmönben, disznóölő késsel, hurkatöltővel fölszerelve. A villa ugyan még megállt volna a sötétben, de ők azért csak hozzáfogtak. Előzőleg persze – amint ez már ilyenkor szokás – jól megszopogatták a butykost, s így bemelegedve vonultak ki a tettheyre...

Hogy ne akadályozza őket, a subát, ködmönt lehányták magukról a hóra, és így fogtak a bölléri tennivalókhöz. Ment is simán minden. A sógor nagyon értette a módját, mert a koca alig nyikkant egyet-kettőt, már is vége volt.

Ott matatott körülöttük a gazda suttyó fia is, s amíg ők a szép munkára újra ittak egy sort, addig az álmos legényke szalmát hordott a disznóra a pörköléshez. Alig gyújtott azonban alá a sógor a kocának, nyomban kegyetlen füst és kesernyés bűz támadt a kupac körül. Csípte a szemet, kaptarta a torkot, füstölt kegyetlenül – nem lehetett a láng körül megmaradni. Krákoztak a böllérek, s a gazda is félrefordult, hogy kidörzsölje szeméből a füstöt, de el is hült rögtön. Majd sóbálvánnyá meredt, amikor levette öklét a szeméről.

– Hej, azt a magasságos... – rikoltotta.

Tőle egy köpésre ott feküdt szőröstül-bőröstül a leszúrt mangalica, mind a négy lábát az ég felé rúgva, merthogy a komák a kupacba hányt subákat meg ködmönt pörkölték bokros igyekezettel.

KIADÓS DISZNÓVÁGÁS

Kanizsán esett meg a dolog még hajdanában, boldogult Adai Panna néni portáján.

Disznóvágásra készülődött a család, és a Bandi sógort hívták meg böllérkedni. Vállalta is az készségesen a tisztet, s másnap már reggel ötkor

bezörgetett, és hozta az élesre fent késeket. Mivelhogy sötét volt, meg hát az időt is fiatalították a kezdéshez, az emberek előbb átléptek a Bús Bandihoz egy féldecire.

Alkalmasint többet is leönthettek azonban a bundaléből, mert ugyancsak fölös jókedvvel érkeztek vissza egy jó óra múlva, és láttak most már nagy igyekezettel a disznóhoz, mert virradt erősen.

Kinyitották az ólajtót, fölön kapták az ott röfögő mangalicát, s annak rendje-módja szerint nyakon szúrták. Pár perc múlva már vígan lobogott a láng a koca földi maradványai fölött.

Miként faluhelyen, kisebb községekben szokás, hét óra felé nagy kürtölés és ostorpattogás közepette hajtani kezdett a kanász.

Panna néni, mint jó háziasszony, kijött, hogy kicsapja a kondával a maglót, azaz a tenyész kocát, amely ott feküdt a hízóval egy ólban.

A néni megszokta, hogy a disznó reggelenként már ott várta őt az ajtónál, s nyitás után rücskölve szaladt a kapuhoz a csürhe után.

Most azonban a kocának se híre, se hamva, de még csak hangja se! – sőt még Panna néni hívó szavára se dugja ki orrát az ólból.

– Teremtóm! Tán csak nem beteg szegény? – környékezi meg a félelem Panna néni szíve tájékát. – Háj'szen ojan jól evett még az este! – gondolja az öregasszony, s kissé vaksin néz befelé a sötét ólba.

– Koca, kocám, ccccc....

Kis idő múlva hall is bentről némi mozgolódást, majd bizalmaskodó röfögéssel teljes életnagyságban megjelenik az ólajtóban – a hízó.

Szegény szüle! Fordult egyet vele a világ, s majd sóbálvánnyá meredt az ijedtségtől. De aztán csak összeszedte magát, és oda az emberekhez:

– Az anyátok részeg ideodáját, mind a kettőtöknek! Tik vakok vagytok?

– Mér' má', no?!

– Hát mer' a hízó...

– Mi bajod velem?

– Semmi! Csak az, hogy ott szuszog bent az ólban, tik meg a maglót pörköltetek!

Mit tehettek, levágták a másikat is.

Másnap az egyik szomszéd, aki értesült a történekről, így évődött Panna nénivel:

– No, maguk aztán nagy kanállal ettek tegnap, igaz-e? Úgy hallottam, egy helyett kettőt vágtak.

– Affenét! Tizenegyet...

– Tizenegyet?!

– Mer' hogy a maglóban éppen kilenc malac vót – okította föl az érdeklődőt Panna néni.

Az egyik alvégi kisparaszt is elhatározta, hogy levágja a mangalicát. Az eleség is fogytán volt, a zsírosbödön feneke is látszott már, gondolta, minek hizlaljon tovább. Szólt a komának, hogy ekkor meg ekkor lesz a vágás, eljönne-e böllérnek. Vállalkozott is az egészségesen, s a mondott nap reggelén már jó korán beállított a hurkatöltővel, a rongyba csavart késekkel meg a disznóvágáshoz szükséges többi alkalmatossággal.

Nem is volt a kocával semmi baj. Szinte magától jött ki az ólból a kés alá, és alig nyikkant egyet-kettőt, máris vége volt.

Odabent éppen kisült a böllérpogácsa, hát bementek reggelizni. A jól végzett munka öröme jó nagyokat húztak a pálinkásüvegéből, miközben a koma nagy hangon beszámolt az „egyszeri” böllérről, akinek a disznaja pörkölés közben egyszercsak fölugrott, és kétszer is körülszaladta az udvart, mintha kutya baja se lett volna. Úgy köllött másodszor is lekapni a körméről.

– No, de haladjunk tán, mert nagyon ránk talál világosodni! – indítványozta a gazda.

Kimentek, hogy hozzáfogjanak a pörköléshez, hát a mangalica sehol! Nézik az ólban, nincs; a kút, a pince, a fészker körül... Szórén-szálán eltűnt. Vakarta a fejét a gazda, szentségelt a böllér, hiába. A gyerekek kapott legelőszőr észbe, aki fölfigyelt, hogy a kutya hátul nagyon fog valamit a kazal körül. Odamentek, és tessék: ott ült az elkínozott jószág a hátsó fertályán, s kókadtan lógatta a füleit. Mit tehettek? Megfogták, és még egyszer leszúrták szegényt, de most már végérvényesen.

Csendben fogtak a pörköléshez, mert a gazdának se volt kedve beszélni, a böllér meg kegyetlenül röstellette, hogy ilyen sakter munkát végzett. Fanyalogva húzogatta a villa szalmát a disznó fölött, amikor az ott lábatlankodó kisgyerekek ártatlanul megkérdezte:

– Körösztapám!

– Mi az, cselédem?

– Ugye nem maga volt az az „egyszeri” böllér, akiről edesszülémnek mesélt odabent a konyhában?

Mindenkitől lehet lopni, még a csendőröktől is! – ez a szólásmondás járta valamikor Zentán, közvetlenül az első világháború előtt. Ez idő tájt esett meg ugyanis az a furcsa história, hogy a húsz tagot számláló csendőr-állomány orra elől egy éjjel ellopták a laktanyából a legénységi konyha részére leölt disznó földi maradványait. Ki tehette, sosem került napvilágra, de már az igaz, hogy a tettes kutyazsírral megkent tolvaj lehetett, mert még írott üzenetet is hagyott hátra a szózó teknő aljában: „Oszt gyűvő ijenkorra kövérebbet vágjonak ám!”

Az őrmestert a gutaütés környékezte, nem annyira az okozott kár, hanem a szegény miatt, hiszen – legszebb öröm a káröröm! – mindenki rajta röhécselt Zentán, kiváltképpen az alsóvárosiak.

*

Boldogult Kincses Imre bácsi (ott lakott a Dobogós utcán – a mai Dózsa György utca), váltig hajtogatta a kocsmában, hogy ilyesmi csak bárgyú emberekkel eshetik meg, és hogy nincs a világon az a virtigli tolvaj vagy házásó, aki őt ilyen csúful meglaphatná.

A többiek győzögették, hogy így meg úgy, lehet az, nem kell úgy kötni az ebet a karóhoz, de Imre bácsi csak nem hagyta magát. Végül is fogadtak öt liter borba.

Egy zimankós téli napon aztán, lámpagyújtás után, mikor már mindenkét bevert az „üdő”, két ismerőse belopódzkodott hozzá. Ismerték a járást, és csendben, szép szóval, no meg egy marék kukoricával kicsalták a vén hízót az óljából az utcára.

A kocsira azonban már nem tudták föltenni, mert a koca éppen a szekér faránál végleg lepihent, és semmiféle nógatásra sem volt hajlandó talpra állni. Erre a hajtók egyike, aki különben sem volt híján a humorérzéknek, bezörgetett Imre bácsihoz:

– Ugyan, gyük ken’ mán ki, sógor, segítsen föltenni a disznót a kocsira! Képzélje, nem lecsúszott a szekérderékből, ahogy szállítottuk!

– Szívesen! – készségeskedett az öreg, s még azt is hozzátette: – Ejnye, ahogy így elnézem a sítítbe, ez is éppen olyan furmán lehet, mind az enyim!

– Hát meghízott szépen – köszöntek el tőle a „tolvajok”.

Az öreg csak másnap, a reggeli etetésnél jött rá, hogy tulajdon hízójának elszállításában segédkezett. Persze, a disznót már másnap visszakapta (le sem emelték a kocsiról), sőt még az öt liter elfogyasztásából is

derekasan kivette a részét, de a szólásmondást már az ő rovására így módosították a rosszmájú alvégiek: Mindenkitől lehet lopni – még a Kinccses Imrétől is!

FŐLADTA NEKI

Egy orgazda és kalmár szellemű, nem mindig egyenes úton járó kupec két disznót is vágott, és a besózott húst – mielőtt fölfüstölte volna – kitétte szikkadni a kiskonyhába. Az egyik leleményes mazallói ember neszét vette valahogyan a dolognak. Egy éjszaka belopódzott a helyiségbe, és alaposan megdézsmálta a sonkát, oldalast, pecsenyét és a többi füstöltni való disznóságot. Már éppen osont volna ki a zsákmánnyal, de úgy látszik, nagyon fölpackolhatott, mert hasra esett egy kiálló téglában ott a gangon. A nagy robajra – csak úgy ingben, glóriában – kilépett a belső szobából a gazda.

– Ki az? Mi az? Mit keresel itt, az anyád! ...

– Pszt, csak csendben, Jani bácsi! Ne verje föl a házat! Disznóhúst loptam, itt van a zsákban, hoztam kendnek eladni. Nagyon ócsón, szinte bagóér' adom.

– Vigyen innen a kórság! Nem köll nekem a más disznaja, öltem én magamnak kettőt is az idén!

– Jó van no, azért ne lármázzék kend! Inkább adja föl akkor a zsákot, osztán itt se vótam...

– No, fogd meg, oszt vigyen a fene, pusztulj innen a cókmókkal együtt, hogy ne is lássalak!

S föladta neki.

MARCI BÁCSI MINT BÖLLÉR

Egy reggel, amikor a gazdával hiába váraoztak a hentes érkezésére, és mivel már ugyancsak jól elhaladt az idő, maga a házigazda kérdezte meg:

– Te Marci, nem tudnád egyedül leszúrni? – érdeklődött. – Én is fogom persze...

– Hogy én? Már mért ne tudnám?! Úgy nekiszalajtom én, komám,

a nagykest, hogy meg se nyikkan! – virtuskodott Márton mester, aki a várakozásban jó ennyihányszor megszopta már a vakablakban álló butykos száját, és akit így a virradat elég kövér hangulatban talált.

– Gyerünk! – s már nyúlt is a disznóölő kés után.

A gazda ment be elsőnek az ólba, Marci bácsi pedig szétvetett lábbal megállt az ólajtó előtt. Ám a hajnali nyugalmából fölzavart hízó olyan váratlanul talált kitörni, hogy hátára kapta az újdonsült böllért, és szaladt vele az udvaron keresztül. Márton mesternek azonban – bár a menetiránynak háttal ült – mégis sikerült „nyeregben” maradnia, s elkapva a disznó farkát, a nagykéssel többször is a koca farába szúrt.

Az éktelen visítésre kiszaladt a háziasszony, és a késsel hadonászó mestert jajveszékelve kérlelte, hogy ne ott szurkálja már azt a szerencsétlen jószágot.

Mire Marci bácsi így próbálta megnyugtatni:

– Fáj az annak ott is!